

Васнятіна Ірина Сергіївна,
ад'юнкт кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ НЕГЛАСНИХ
ПОЗАШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ
КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ МІЖРЕГІОНАЛЬНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Діяльність оперативних підрозділів кримінальної поліції міжрегіональних територіальних органів поліції з використання негласних позаштатних працівників має велике значення в оперативно-розшуковій діяльності для отримання важливої оперативної інформації. Ми вважаємо, що саме в період воєнного стану діяльність законодавчого органу повинна бути спрямована на ухвалення норм права, які забезпечуватимуть продуктивну діяльність оперативних співробітників щодо використання негласних позаштатних працівників. Таким чином, нами буде проведено дослідження задля встановлення проблемних питань використання негласного апарату оперативними співробітниками міжрегіональних територіальних органів поліції.

Особливостями залучення осіб до негласного співробітництва, керівництво над негласними позаштатними працівниками, їх використання, припинення співробітництва, а також нюанси, які виникають при використанні сил в оперативно-розшуковій діяльності, досліджували такі вітчизняні науковці: Бандурка О. М., Дараган В. В., Дмитрієв І. В., Івахін А. Є., Кириченко О. В., Кисельов А. О., Князєв С. М., Козаченко О. І., Обшалов С. В., Пастрюліна Т. В., Рижков Е. В., Слободян Я. І., Сухачов О. О., Тарасенко Р. В., Усенко В. Ф., Черкасов Ю. Е., Шевелько В. М., Янчук А. М. та інші.

Діяльність оперативних співробітників міжрегіональних територіальних органів поліції здійснюється відповідно до Конституції України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та інших нормативно-правових актів.

У ході дослідження даного питання нами встановлено, що до міжрегіональних територіальних органів поліції, які перебувають у складі кримінальної поліції, відносяться:

- 1) Департамент внутрішньої безпеки (у складі кримінальної поліції);
- 2) Департамент кіберполіції (у складі кримінальної поліції);
- 3) Департамент стратегічних розслідувань (у складі кримінальної поліції) [6].

З моменту прийняття Закону України «Про Національну поліцію» [1]

його положення не передбачали діяльності міжрегіональних територіальних органів поліції. Лише з набранням чинності 30 червня 2016 року Закону України «Про внесення зміни до статті 15 Закону України «Про Національну поліцію» щодо приведення у відповідність із статтею 21 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 12.05.2016 р. № 1354-VIII [2], на законодавчому рівні була закріплена система міжрегіональних органів поліції. Водночас вона почала функціонувати ще до внесення відповідних законодавчих змін, зокрема: Департамент кіберполіції створений постановою Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 р. № 831 [3], Департамент внутрішньої безпеки створений постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 887 [4], Департамент стратегічних розслідувань створений постановою Кабінету Міністрів України від 09.10.2019 р. № 867 [5].

Діяльність негласного апарату в процесі співробітництва з оперативними підрозділами міжрегіональних територіальних органів спрямована на надання інформації, з однієї сторони, та її отримання та реалізацію – з іншої.

Наразі можемо надати такий перелік кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється робота по використанню негласних позаштатних працівників, а саме:

- отримання неправомірної вигоди службовою особою;
- діяльність організованих груп та злочинних організацій щодо:
 - незаконного переправлення чоловіків призовного віку за кордон;
 - підrobки документів для виїзду чоловіків призовного віку за кордон;
 - діяльності щодо незаконного продажу незареєстрованої та необлікованої зброї тощо;
- викриття осіб, які шляхом шахрайських дій здійснюють збори грошей на потреби армії, які так і не потрапляють за призначенням;
- встановлення осіб, які у мережі Інтернет здійснюють заклики, що суперечать нормам права та моралі;
- інші кримінальні правопорушення, що вчиняються співробітниками поліції чи іншими посадовими особами, організованими групами чи злочинними організаціями, а також за допомогою мережі Інтернет.

Відповідно до структури Національної поліції України Департаменти внутрішньої безпеки, кіберполіції та стратегічних розслідувань знаходяться у м. Київ, а управління – тільки в обласних центрах. Вказаний факт свідчить про те, що на одну область припадає лише один міжрегіональний територіальний орган, який, на нашу думку, не може охопити всієї території області як у штатному розумінні, так і в повноцінному покритті силами оперативно-розшукової діяльності території, в інформаційному сенсі, часовому, фізичному тощо.

Вказані проблемні питання негативно впливають на підбір кандидатів в негласні позаштатні працівники та, в цілому, на отримання оперативно значущої інформації і документування фактів злочинної діяльності.

Ми вважаємо, що задля збільшення продуктивності використання негласних позаштатних працівників необхідно внести зміни у законодавство України та створити додаткові оперативні підрозділи у найбільших містах області. Тоді оперативні співробітники зможуть досягнути всю територію обслуговування, підібрати негласний апарат, повноцінно його контролювати та володіти всією інформацією, що має значення для розкриття кримінальних правопорушень чи для встановлення всіх фактів злочинної діяльності на стадії готування.

Тож можна стверджувати, що організація використання негласних позаштатних працівників оперативними підрозділами міжрегіональних територіальних органів поліції потребує законодавчого врегулювання та вимагає обов'язкового розширення штату. Оскільки, на нашу думку, зараз неможливо повністю забезпечити діяльність щодо перекриття всієї території з метою блокування антисоціальних кримінальних проявів.

Перелік використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Про внесення зміни до статті 15 Закону України «Про Національну поліцію» щодо приведення у відповідність із статтею 21 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади»: Закон України від 12.05.2016 р. № 1354-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1354-19>.
3. Про утворення територіального органу Національної поліції: постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 р. № 831. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/831-2015-%D0%BF>
4. Про утворення територіального органу Національної поліції: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 887. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/887-2015-%D0%BF#Text>
5. Про утворення територіального органу Національної поліції, постанова Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2019 р. № 867.
6. Структура Національної поліції України [Електронний ресурс]. Електрон. дан. – К. : Національна поліція України. Офіційний вебпортал. – Режим доступу : <https://www.npu.gov.ua/pro-policiyu/struktura-nacionalnoyi-policiyi>.